

Meer onderzoek naar wensen op de werkvloer nodig om arbeidsmarktbeleid te verbeteren

Ton Wilthagen is hoogleraar Arbeidsmarkt, Tilburg University. Reageer via expert@fd.nl.

Op 1 januari treedt de nieuwe Wet arbeidsmarkt in balans (WAB) in werking. Doel van de wet is de hoeveelheid flexwerk terug te dringen en flexwerkers een betere positie te geven op de arbeidsmarkt. Ook moet het voor werkgevers eenvoudiger worden mensen aan te nemen en, indien nodig, te ontslaan. Om beleid in een sterk veranderende arbeidsmarkt toekomstbestendiger te maken, is daarnaast de Commissie Regulering van werk — de commissie-Borstlap — aan het werk gezet.

Maar nieuwe regels voor de arbeidsmarkt kunnen de plank ook misslaan. Dit gebeurt als de aannames voor beleid niet kloppen. Dat zagen we met de twee vorige 'flexwetten' en we zien het deze week met de evaluatie van de Participatiewet, de wet die te weinig mensen met beperkingen aan het werk helpt. Wanneer arbeidsorganisaties en werkenden zich niet door beleid aangesproken voelen en de regels als onzinnig of kostenverhogend ervaren, dan is de uitwerking van die regels in de praktijk vaak beperkt of anders dan vooraf gedacht. Nieuwe regels worden dan genegeerd of omzeild. De kans dat wetgeving anders werkt dan beoogd is niet gering, omdat wetten in een democratie altijd voortkomen uit een compromis. Er wordt over onderhandeld en, uiteraard, over gestemd.

Hoe kunnen we dan zorgen dat de wet zoveel mogelijk aansluit op de praktijk, in dit geval de werkvloer? Vanuit de politiek gebeurt dit door veelvuldig informeel vooroverleg met belangenorganisaties, zoals werkgeversverenigingen en vakbonden — zeg maar de polder. Een andere standaardmethode is het uitnodigen van experts, bijvoorbeeld door de commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid in de Tweede Kamer.

Punt is wel dat al deze experts, commissieleden en bestuurders die worden geraadpleegd niet de eindgebruikers zijn van de nieuwe regels. Die eindgebruikers zijn immers de werkenden en werkzoekenden enerzijds en werkgevers en opdrachtgevers die werk bieden anderzijds. Maar hun stem klinkt niet rechtstreeks door in het wetgevingsproces.

Om dit toch te bevorderen is niet lang geleden de internetconsultatie geïntroduceerd. Via de website www.internetconsultatie.nl kan iedereen nu kennisnemen van wetsvoorstellen en zijn of haar ideeën hierover kenbaar maken. Bijvoorbeeld over de vraag of er voor zzp'ers een minimumtarief

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

moet komen of niet.

Internetconsultatie is een stap vooruit, maar voorstellen voor nieuwe regels — zeker voor de arbeidsmarkt — zijn vaak ingewikkeld. Hoe kunnen we dan te weten komen wat mensen op de werkvloer willen, los van al bestaande regels? Een onderzoek van mij en een groep Tilburgse studenten onder aanvoering van Janneke Janssen en Joris van Laarhoven van drie jaar geleden, kan hierbij als leidraad dienen.

LOKAAL EXPERIMENT

Via een lokale krant hebben we een oproep tot deelname geplaatst voor verschillende groepen op de arbeidsmarkt, zoals werkgevers, werknemers, zzp'ers, jongeren en gepensioneerden. Zij kregen allen de situatie geschetst dat er nog geen regels rond werk en arbeidsmarkt zouden bestaan. Vervolgens werd hen de vraag gesteld welke regels er wél zouden moeten komen en wie dat dan zou moeten organiseren. In totaal spraken we 93 personen uit verschillende groepen, in gesprekken van meer dan een uur. Ook werd hen gevraagd wat er rond thema's als ziekte, arbeidstijden en pensioen geregeld zou moeten worden, als er vooraf nog

niets bepaald was.

Het onderzoek was een experimenteel onderzoek met kleine aantallen, dus veralgemenisering van de resultaten is te voorbarig. Toch zeggen de antwoorden tijdens de diepgaande gesprekken wel iets.

In hun reacties op de eerste, meer algemene vraag kwamen de deelnemers niet zozeer met voorstellen voor regelgeving op het gebied van lonen of ontslag, zoals we eigenlijk hadden verwacht. Zij vonden echter vooral regelgeving op het gebied van veiligheid van werk en goede toegang tot (geestelijke) gezondheidszorg voor werkenden van belang. Ook werd gevraagd om regels voor duurzaamheid, zoals het lokaal aanbesteden van opdrachten met 'eigen mensen' en lokale grondstoffen.

ZELF REGELEN

Uit het onderzoek rijst verder het beeld dat mensen veel zelf willen regelen, in overleg met de werkgever. Dat geldt bijvoorbeeld voor de hoeveelheid te werken uren en de locatie waar wordt gewerkt. Deze afspraken hoeven niet per se allemaal in een arbeidscontract vastgelegd en, opvallend, nog minder in een cao. Anderzijds wil een meer-

derheid van de geïnterviewden wel het aantal vakantie- en verlofdagen wettelijk vastgelegd of in een cao terugzien.

Van de geïnterviewde zzp'ers wil graag de meerderheid een vangnet bij ziekte. De invulling daarvan varieert van een basisinkomen, tot bijstand, tot een gezamenlijk broodfonds. Werkenden vinden desgevraagd dat de werkgever hen bij ziekte moet doorbetalen, maar niet meer dan een jaar. Werkgevers achten zes maanden tot een jaar doorbetaling lang genoeg. Werknemers en werkgevers kunnen overigens ook beiden leven met een algemene ziektewet. De helft van de werknemers ziet iets in het verplicht opbouwen van pensioen. Werkgevers zijn daar helemaal niet voor, en de meeste zzp'ers ook niet.

Tot slot: één van de werknemers stelde voor om meer experimentwetgeving in te voeren, wettelijke pilots dus, omdat wetten 'vaak niet goed werken' en 'niet worden bedacht door mensen uit de praktijk', aldus de geïnterviewde werknemer. Dat is een goed plan. Meer regionale experimenten zouden een volgende stap kunnen zijn in een betere afstemming van wetgever en werkvloer.

Uit ons onderzoek bleek dat mensen vooral regelgeving rond veiligheid van belang vinden